

## Posudek na bakalářskou práci

*Turismus jako ideologie, turista jako lacanovský subjekt: žižkovské čtení současné turistické kultury*

Vypracovala: Elizaveta Nagibina

Předložená práce si stanovuje zajímavý a ambiciózní cíl: interpretovat fenomén turismu z pozice lacanovské psychoanalýzy a kulturní teorie předložené Slavojem Žižkem. Ukazuje se tak – podle mého názoru dosti přesvědčivě –, že turismus je mnohem složitějším jevem, než by se na první pohled mohlo zdát, a že jej lze zajímavě interpretovat prizmatem lacanovsko-žižkovských pojmů, jako je fantasma, pohled, touha, *jouissance* nebo objekt petit a.

Na to, jak složitý pojmový aparát si autorka zvolila jako východisko, pokládám celou práci za velmi zdařilou. Autorka přečetla celkem impozantní množství sekundární literatury, je s Žižkem (nebo alespoň s jeho knihou *Sublime Object of Ideology*, ze které vychází především) velmi dobře obeznámena, a navíc dokáže funkčně pracovat i s celou řadou dalších, ne-psychoanalytických zdrojů (Eco, Said, Baudrillard). Trochu překvapuje, že vzhledem k zaměření práce v seznamu literatury chybí jakýkoli Lacanův text, ale posuzovatel k vlastnímu překvapení zjišťuje, že mu to zase až tak nevádí – žižkovská kulturní teorie (která tvoří hlavní interpretační rámec práce) se svými lacanovskými inspiracemi zachází velice volně a žije takřikajíc svým vlastním životem, takže se nakonec bez přesných referencí ke konkrétním Lacanovým textům obejde. Práce s obrovským a nesrozumitelným lacanovským korpusem by navíc autorce úkol ztížila nad únosnou míru. Cením si zejména toho, že autorka své teoretické reference používá funkčně, takže se z práce nikdy nestane – v žižkovsko-lacanovských kruzích tak obvyklé – volné fantazírování a mechanické „příplácávání“ jejich pojmů na ten nebo onen kulturní jev. Jinak řečeno, autorčiny interpretace jsou pro mne velmi přesvědčivé a prokazují, že s žižkovskou teorií se dá velmi dobře pracovat, pokud to ovšem umíme.

Přestože čeština není autorčiným mateřským jazykem, je práce napsána lépe než texty leckterých rodilých mluvčích. S nějakými chybami se tu a tam setkáme (např. str. 26: „kulturní ‚druzí‘ s jejich záhadným jiným sexem“ – autorka asi chtěla říci „pohlavím“), ale nepůsobí nijak výrazně rušivě.

Oceňme zároveň, že autorka je dobře obeznámena také se sekundární literaturou týkající se samotného turismu (srv. str. 23 a násl.). V tomto ohledu její práce má – alespoň pro mne – také nepopiratelnou informační hodnotu. To se zvláště projevuje v kapitolách o hledání autenticity jakožto turistově fantasmatické konstrukci nebo o turistické destinaci jakožto kulturním konstruktu.

Mám-li práci přece jen něco vytknout (ale není to vážná výtka), potom snad jen tolik, že by jí na některých místech neškodila větší didaktičnost. Na str. 33 se například ležérně hovoří o notoricky obtížném pojmu *point de capiton*, aniž by byl jakkoli blíže vymezen, takže čtenář, který není zběhlý v žižkovské hantýrce, nemá šanci pochopit, o co se jedná. Na druhou stranu taková jsou prostě v tomto typu textů žánrová pravidla. Drobné výhrady mám i k některým konkrétním interpretacím, například k autorčině výkladu stadia zrcadla na str. 14. Během zrcadlového stadia nedochází podle mého názoru k „rozštěpení subjektu na vnější (ego) a vnitřní (nevědomou) rovinu“. Jednak zde ještě nevzniká nevědomí ve vlastním slova smyslu (k tomu dojde až se vstupem do symbolična) a jednak Lacan velmi explicitně odmítá používat metaforiku vnitřního a vnějšího (viz jeho pozdní teorii boromejských uzlů). To se může stát předmětem diskuse u obhajoby.

Na druhou stranu v práci jednoznačně převažují pasáže, které neváhám označit jako brilantní, např. výklad fantasmatu na str. 14-15, výklad Žižkova pojetí ideologie na str. 19, kritické srovnání Žižka s Baudrillardem nebo interpretace pohledu na str. 36 a násl.

Celkově vzato je práce velmi solidním a v mnoha ohledech originálním příspěvkem ke „kulturním“ aplikacím psychoanalytické teorie. Zvážil bych dokonce možnost přepracovat ji na článek (jistě úpravy by v takovém případě samozřejmě byly nevyhnutelné) a pokusit se o její publikaci. Z výše uvedeného je jistě patrné, že předloženou práci jsem četl s potěšením a navrhuji hodnotit ji jako *výbornou*.

Praha, 7. 7. 2019

Josef Fulka